هەرێمی سلێمانیی، پرۆژەیەک بۆ ئینقاذی شار و ناوچەکە … کامیار سابیر

کۆمەڵی گەنج، پرۆژەیەکیان تەبەنیی کردووە و دەستەیەکیان پێکهێناوە، بە ناوی (پارێزگاکانی سلێمانیی و هەڵەبجە و ئیدارەکانی گەرمیان و راپەڕین)، ئەوان پێش ئەوەی پرۆژەکەیان بکەوێتە سەرپێ، کارتی تەخویین بەرەو روویان بەرزکراوەتەوە، وەڵای ئەوەی هەجوویان پێ دەکەن و بە پیاوی ئەم و ئەویان لە قەڵەم دەدەن، بەڵام زۆربەی هەرە زۆری ئەو سەرنج و رەخنانەی لەسەریان هەیە، لە جوغزی ئەو کوردایەتییە چەتەگەرییەی هەرێمەوە سەرچاوە دەگرێت کە رائیدەکانی ریفراندۆم (لە پارتیی، لە یەکێتیی، لە گۆڕان و یەکگرتوو) تەهلیلەیان بۆ دەکرد. هەروەها کەوتوونەتە بەر پرتەو بۆڵەی ئەو نوخبە نەژادیی و طائیفییەی پێیانوایە کە دەبێ سلێمانیی، سەرە رمی ئەو جیابوونەوەیە بێت کە لە عێراقی (عەرەبیی و شیعیی) ،دووربکەوینەوە.
هاوزەمان، کۆمەڵێ خەڵکی تر رەخنەی ئەوەیان لێ دەگرن، گوایە هەندێ حیزب و سیاسیی لە پشت ئەم پرۆژانەوەن(خۆیشم ئەم رایەم هەیە!)، بۆ ئەوەی دەستکەوتی شەخصیی و حیزبیی خۆیان، لە پارتیی داوا بکەن. ئەم خاڵەیان، بە ئومێدیەکی زۆری رەناوە، چونکە سیاسییە کاربەدەستەکانی سلێمانیی (یەکێتیی و گۆڕان)، داوای شەراکەت و بەشی زیاتر لە دزیی و تاڵانییەکانی سامانی نیشتمانیی لە پارتیی، دەکەن. لە هەموو حاڵەتەکاندا، بەدەر لە هەندێ رەخنەی عەقڵانیی، بەشێکی بەرچاو لە مەتیقی ئەو کەسانەی رەخنە لە بەهەرێمبوونی سلێمانیی دەگرن، یان گێزەر و بەرژەوەندییە، یاخود عەصا سیحریی و ئافیونەکەی ناسیۆنالیزمی کوردایەتییە، وەڵای ئەوەی بێئومێدیی و نەمانی متمانەیش لای خەڵک، دەدەنگیی سیاسیی دروست کردووە. ئەهلی گێزەر، ئەوانەن کە مەصڵەحەتیان هەیە، لە دزیی و گەندەڵییەکانی هەرێم، موستەفیدن و ئەهلی جادووی ئەفیونەکەیش، ئەو نەتەوەیی و نەژادییانەن کە حەماس و شیعاراتی جەوفای ناسیۆنالیستییانە، دەیان رەتەنێت.

سلێمانیی، ئەگەر لە مێژووی نزیک بە صەد ساڵی دەوڵەتی عێراقدا، سەیری بکەین، بەراورد بە هەموو شار و شارۆچکەکانی کوردستانی عێراق، زۆرترین باجی سەرکێشیی، راپەڕین و یاخیبوونەکانی داوە،

بەڵام نەک هەر هیچی نەچنیوەتەوە، بەڵکو لە هەر لە بیستەکانەوە تا ئێستا و بە تایبەتییش لەسەردەمی ئاوەدانیی کۆمارییەکاندا (لە ١٩٥٨ەوە بە ناوەڕاستی هەشتاکان)، پەراوێزخراوترین شاری کوردستانی عێراق، بووە. واقیع ئەوەیە، ئەو قوربانییانەی سلێمانیی داویەتی، لە ناعەقڵانییبوون، لە حەماسی نەتەوەیی و لە غوبنی نەژادییەوە، دراون! ئەم شارە و ناوچەکەیشی، هەمیشە بوونە بە گۆشتی بەر لوولەی تۆپەکانی ئەو پڕۆکسییە ئیقلیمییەی ناوی بە دڵسۆزیی! بە کورد، یان بە کوردایەتیی، لە ئەدەبی کوردییدا، ڕۆیشتووە. سەردەمانێک بە تایبەت لە ١٩١٨ و ١٩١٩ دا، سلێمانیی دوای تیجاڕەت و پڕۆکسیبوونەکانی شێخ مەحمود کەوتبوو کە حەلیف و ڕەدیفی پاشماوەی عوثمانییەکان و دواتر کەمالیستەکان بوو. گەنجانی سلێمانیی و دەوروبەری دەبرد بۆ ئێران، دژی ڕووسەکان بجەنگێ، یان بۆ شوعەیبییە لە خوارووی عێراق، بۆ ئەوەی شەڕی ئینگلیز بکەن، هەردوو عەمالەتەکەیش بۆ تورکیای پاشماوەی عوثمانییەکان و سەرەتای ناسیۆنالیستە تورکەکانی ئیتیحاد و تەرەقیی تورکیا، بوو. بە واتایەکی تر، سلێمانیی سەردەمی شێخ، شەڕی کوفری دەکرد و نوێنەرایەتیی پاشماوەی عوثمانییەکانی دەکرد.

بە دەربڕینێکی تر، هەموو ئەو وێرانیی و کاولبوونەی بەسەر سلێمانییدا هاتووە لە کۆتایی دەیەکان، هەروەها بیستەکان و سییەکانی سەدەی ڕابردوودا، باجی دەستێکەڵکردنەکانی شێخ لەگەڵ تورکیای عوثمانیی و نوێدا، بوو. باجەکەیش، ڕاستەوخۆ، جیۆگرافیای سلێمانیی و خەڵکی سلێمانیی، داویانە. با ورد بین، دەڵێم خەڵکی سلێمانیی، نەک هەموو کوردستانی عێراق، چونکە تەمەڕوودەکەی شێخ، زۆر لۆکاڵیی و ناوچەیی بوو. بە داخەوە، تا ئەم ساتەیش هەندێ لە قەومچییەکانی کورد و ئەوانەی زۆر شانازیی بە غروری نەتەوەیی سلێمانییەوە دەکەن، ئەمەیان بە موقاوەمەتی ئینگلیزەکان و دەوڵەتی تازە دروستبووی عێراق، دەزانی. هاوکات، شانازیی بەو تەمەڕوود و وێرانکارییانەوە دەکەن کە سلێمانیی، تەسلیم نەبووە! واقیع و عەقڵانییەت ئەوە بوو، تەسلیمی ئەمری واقیعی موعادەلە جیهانییەکانی دوای شەڕی جیهانیی یەکەم بووایە، زۆر زۆر شەریفانەتر بوو، لەوەی کە سلێمانیی لە لایەن تورکیای(عوثمانیی و کەمالییەوە)، بە ئەجێندا و هەژموونی عوثمانییەکان و کەمالیستەکانەکان، وەکو پڕۆکسی، لە ئێران و لە بەصرە، دژی ڕووسەکان و ئینگلیزەکان، بەکاربهێنرێت.

لە چلەکان و پەنجاکانیشدا، دووبارە سلێمانیی، لە کوردستانی عێراقدا، قیبلەی نەتەوەییەکانی کورد، بوو. زۆرترین مەغز نەژادیی

و راسیستەکانی کورد بە تایبەتیی کاژیکەکان، ناووکی ئەو تەمەڕودە کوردییانە بوونە کە بۆ وڵاتانی ئیقلیمیی کراون، زۆربەی ئەم تەمەڕود، تەقوتۆق و یاخییبوونانە، کادیرەکان و نوخبەکانیان، لە سلێمانییەوە، سەرچاوەیان گرتووە. حیزبی دێمۆکراتی کوردیان(دواتر پارتی دێمۆکراتی کوردستانی-عێراق) لەناو نوخبەکانی سلێمانییەوە، دروست کرد و لەسەر صینییەکی زێڕیین، دایان بە دەستی بنەماڵەیەکی تفەنگچیی، ئاغاوات و شێخنشیینی وەکو بنەماڵەی بارزانیی کە بە قەولی نەوشیروان، هەڵاتبوو بۆ روسیا و لەوێ قەصابیی دەکرد و وازی لە کورد، هێنابوو، بەڵام نەتەو□ پەرستەکانی سلێمانیی و تاڵەبانیی، چوون دەستوپێیان ماچ کرد و هێنایانەوە.
ئەم دۆخە لە شەستەکان، حەفتاکان و هەشتاکانیشدا، بە تایبەتیی نەواتیی سەرەکیی کۆمەڵەی رەنجدەران لە سلێمانییەوە، سەرچاوەی گرتووە، عاقیبەتیش ئەوەی لێ دەرچووە کە پاشماوەی ئەو رێکخراو و حیزب و تەمەڕودانە، چ لە بەغداد و چ لە هەرێمی حەوشی پشتەوەی تورکیا، یەکێتیی ئێستا و(بە ئیتیفاقییەی ستراتیژیی و شەراکەتی بیزنسەوە) گۆڕانێکی گەندەڵ و موطیعی پارتیی و سەرلەقێن بۆ قائیدی ضەرورەی کوردایەتیی(م.بارزانیی) لێ کەوتووەتەوە. بەشێکی زۆری ئەم یەکێتیی و گۆڕانە، هەر ئەم نوخب□ ن□زادیی و ئەکادیمیستە نەتەوەییانەی سلێمانیین کە بە هەزار و یەک شێو□، پ□ر□ژەی بەهەرێمکردنی سلێمانیی، تەخویین دەکەن، بە ئەهریمەنی دەکەن و بە خورافاتە نەتەوەییە ئایدیالییەکانی خۆیان، بە خائین و خۆفرۆش و سلێمانییفرۆش، لە قەڵەمیان دەدەن.

یەکێک لە گرفتە سەرەکییەکانی ئەم جەهلی نەتەوەییبوونەی کورد ئەوەیە کە ئەدەبییاتە سیاسییەکەی، رەنگدەرەوەی ئەو واقیعە فیکریی و سیاسییەیە کە زۆر کۆڵەوارە. بۆ نموونە بەردەوام، چەمکە نیشتمانیی و نەتەوەییەکان، تێکەڵ دەکەن. ئەمە بۆ هەموو وڵاتان و گەلانی تر ببێت، بۆ کورد، نابێت. نەتەوەیی، بوعدێکی ن□زادیی هەیە و کوردی هەموو پارچەکانی کوردستان دەگرێتەوە و مامەڵە لەگەڵ، چوار وڵاتی جوادادا دەکەیت کە پانکوردیی دەکات. نیشتمانییبوون، دەبێ لەچوارچێوەی ئەو وڵاتەدا بێت کە پارچەی کوردستانە جیاوازەکانی تێدایە. بۆ نموونە، خورافات و جەهلی قیادییە سیاسییەکانی کۆمەڵە و ئاشیش، ئەوەبوو دەیانگوت(قۆناغ، قۆناغی رزگاریی نیشتمانییە!). رزگار دەبیت لە کێ؟ واقیع ئەوەیە کە ئەو رزگارییە نیشتمانییە، رێک بە مانای جودابوونەوە و سەربەخۆیی دەهات و دێت. لە کاتێکدا، لە پێش و پاش ئاشبەتاڵەوە، نە کۆمەڵە، نە یەکێتیی و نە هیچ حیزبێکی سیاسیی کورد(بە پارتییشەوە)، جگە

لە تەوەهومات و خەونەکانی پاسۆک و کاژیک و هەندێ ئەکادیمیستی شاخشکاوی نەتەوەیی نەبێت، هیچ حیزب و کەسێک ئەوەندە ناعەقڵانیی نەبووە، نیشتمانی ئەو بەشەی پێیدەگوترێ کوردستانی جنوبیی(ویلایەتی موصڵ) بە خەونیش لە عێراق،جودا بکاتەوە و سەربەخۆیی بۆ دەستەبەر بکات(مەگەر ریفراندۆمە موخابەراتییە پڕ لە هەیەجانە قوبرصییەکەی ناو مەغزی سەرۆکی پارتیی-بارزانیی، ناعەقڵانییەتی وای بۆ ئەجێنداکانی تورکیا، کردبێت) .

کەواتە، دروست ئەوەیە، پرۆژەی بەهەرێمکردنی سلێمانیی، پرۆژەیەکی نیشتمانیی، بێت. لێرەدا دەبێت بە کامیل لۆژیک و عەقڵانییەتەوە، مامەڵە لەگەڵ نیشتمانیبوون، بکەین. نیشتمانیبوون دەبێ لەچوارچێوەی دەستور و جیۆگرافیای دەوڵەتی ئێستای عێراقدا بێت. صەد ساڵ، غوبن و نامۆیی سلێمانیی بە عێراق، صەد صاڵ موقامەوتی بێ ثەمەر، صەد ساڵ شاخ کرۆشتن و ش□□□قچی نەتەوەیی و دەغدەغەی نەژادیی، صەد ساڵ تەسلیمنەبوونی!!! سلێمانیی و فشەفشی نەتەوەیی، ئەم چەتەگەرییە ئابوورییەی رائیدەکانی کوردایەتیی لێ بەرھەم هاتووە و ساڵ بە ساڵیش، سلێمانیی پەراوێزتر و بێنازتر و بێ خزمەتتر دەبێت. بەم پێودانگانە، ئەوانەی لە پشت ئەم پرۆژەیەوەن، دەبێ خورافەی نەتەوەیی، شیعاراتی بەڕاقی نەژادیی و حیقدی طائیفیی(ناسیۆنالیزمی سوننیی- بابانیی- موکریانیی) کوردایەتیی، تێپ□□□ن□ن. لەم خاڵەی دوایی و بەشێک لە مێنتاڵیتیی سیاسیی رێکخەرانی ئەم پرۆژەیە، زۆر بە گومانم.

کۆمیدیاکە لەوەدایە، هەندێ لەوانەی لەناو ئەم پرۆژەیەدان، تا دوای ریفراندۆمە موخابەراتییەکەی بارزانییش، لە کادیرەکانی پارتیی، باشتر شیروتیریان لە کێلانە (نەتەوەیی و نەژادیی و طائیفییەکان) دەردەهێنا و بە رووی عێراقی عەرەبیی و شیعییدا(بە قەولی خۆیان) رایان دەوەشاند! بێ ئەوەی دان بەو هەڵە سیاسییە ستراتیژیی و ئەو غەڵەتە ناعەقڵانیی و نالۆژیکییەدا، بنێن و داوای لێبووردن لە خەڵک بکەن، کەچیی خۆیان ترینجاندووەتە ناو ئەم پرۆژەیەوە؟ دەی بەهەمان مێنتاڵیتییەوە، دەیانەوێ چیی بۆ سلێمانیی و گەڕاند□و□ی شکۆ بۆ سلێمانیی، بۆ ناعەدالییەتییە ئابووریی، سیاسیی و کۆمەڵایەتییەکانی سلێمانیی و د□ق□ر□کە بکەن؟ تەنانەت، تا ئەو کاتەی داوای لێبووردن لە بەشداریکردن و پێداهەڵدان بە ریفراندۆمی پرۆکسییدا، نەکەن، نەک هەر جێگەی گومانن، بەڵکو زیاتر دەڕۆم و دەڵێم، ئەمانە بۆ ئەوە نێردراون کە پرۆژەی بەهەرێمکردنی سلێمانیی، وەکو ریفراندۆم و سەربەخۆیی، سووک و ریسوا، بکەن.

خاڵەکی تر کە لە باری فیکریی، کولتووریی(مەبەست لە ثەقافییە) و عەقڵانییەوە، زۆر بە خراپیی لە بییرکردنەوەی هەندێ لەوانەی لەناو ئەم پرۆژەیەدان، جێکەوت بووە. لە ڕیکلامەکانیاندا، بە ئاشکرا دەڵێن، پرۆژەی بەهەرێمکردنی سلێمانیی، هەوڵێکە بۆ بونیاتنانی دەوڵەتی کوردیی، ئەم بۆچوونە لە باوبژە طائیفیی و نەژادییەکەی ریفراندۆم زۆر مەترسیدارترە. هاوکات، ڕێکخەرانی ئەم کەمپەینە کە دەنگ سەر و صەفی سلێمانیی و سیاسییەکانی سلێمانیی، بە ” کوردپەروەر” لە قەڵەمیان دەدەن! ئەها، سەیری ئەم نەفەثە سیاسییە و ئەم نەفەخە ناعەقڵانییە نەتەوەییە بکە کە بییرکردنەوەی سییەکانی صەدەی ڕابردووە، گوایە سلێمانیی کورد بە خێو دەکات، کورد پەروەردە دەکات! ئایا بەڕاستیی ئەم تەعبیرە لاواز و شاعیرانەیە، بە مانای ئەوە نایەت کە شارەکانی تری کوردستان، جووجەڵە، قەل و کەمتر پەروەردە دەکەن و تەنیا سلێمانیی، کوردی بە ویقار دروست دەکات! یان لە باری سیاسییەوە، مەگەر شارەکانی تری کوردستان، تەرەریست و ئایدیەلۆژیست و خائین بەرهەم دەهێنن؟لە کاتێکدا، سلێمانیی، کوردی نەتەوەیی خاڵیص دروست دەکات کە لە حەلەزەنیی کوردایەتییدا، بە کامی دڵی هەموو سیاسییەک، دەخولێنرێنەوە.

سەرەنجام، خەڵکی کوردستان بە گشتیی و سلێمانیی بە تایبەتیی، ئەوەندە لە سیاسییە گەندەڵەکانی شاخ و دزەکانی کوردایەتیی، پڕن، خوازیارن سەر بە شەیطان بن، نەک سەر بە هەرێمی موخابەراتی تورکیا بن. تەوقوعی خەڵک پێش تەوەقوعی نوخبە سیاسیی و ڕۆشنبیرییەکان کەوتووە و هەر ئێستا، لە بێ دەرەتانیی و بێ ئاسۆییدا، بە گەڕانەوەی کەرامەتی ئینسانیی کورد، کاظمییان لە سیاسییەکان و حیزبەکانی سەر بە بارزانیی، تاڵەبانیی و نەوشیروان، پێ باشترە. بەهەرێمکردنی سلێمانیی، جورئەت دەدات بە کەرکوک و هەولێر و دهۆکیش لە ئایندەی نزیک و دووردا، بییر لە بە هەرێمکردنی شارەکانیان بکەنەوە و تەنانەت من تا ڕادەی هەڵوەشاندنەوەی حکومەتی دەخوازی موخابەراتی ئێرانیی و تورکیا(حکومەتی هەرێم) دەڕۆم و فیدراڵیی لەسەر ئەساسی پارێزگاکانی عێراق، دابڕێژرێتەوە. هەر وەهمێکی نەتەوەیی و نەژادییش لە پشت ئەم پرۆژەیەوە بێت ئەوە فەشەلێکی ئەوەندە قورس دووچاری دەبێتەوە کە باجە سیاسیی و ئابوورییەکەی، خەڵکی سلێمانیی، بە دەیان ساڵی تریش دەبێت بیدەنەوە. بە پێچەوانەوە، دەبێ ئەم پرۆژەیە، زۆر بە جورائەت و بەرچاوڕۆشنییەوە، ڕوئییەی سیاسیی کورت مەودا و دوور مەودای بە ئینقاذی شاری سلێمانیی لە دەست دوژمنە سەرەکییەکانی کە دز و

مافیا و شۆڕشگێڕەکانی کوردای□ تیین، ه□ بێت.

کامیار سابیر